

קונטרס

פסקים והנהגות

מרבינו הגדול מרן פוסק הדור
הגר"מ שטרנבוך שליט"א
מרא דארעא קדישא

הלכות
ספירת העומר
שבועות
וענייני לימוד תורה

מרשימות
הרב מלך שניידר

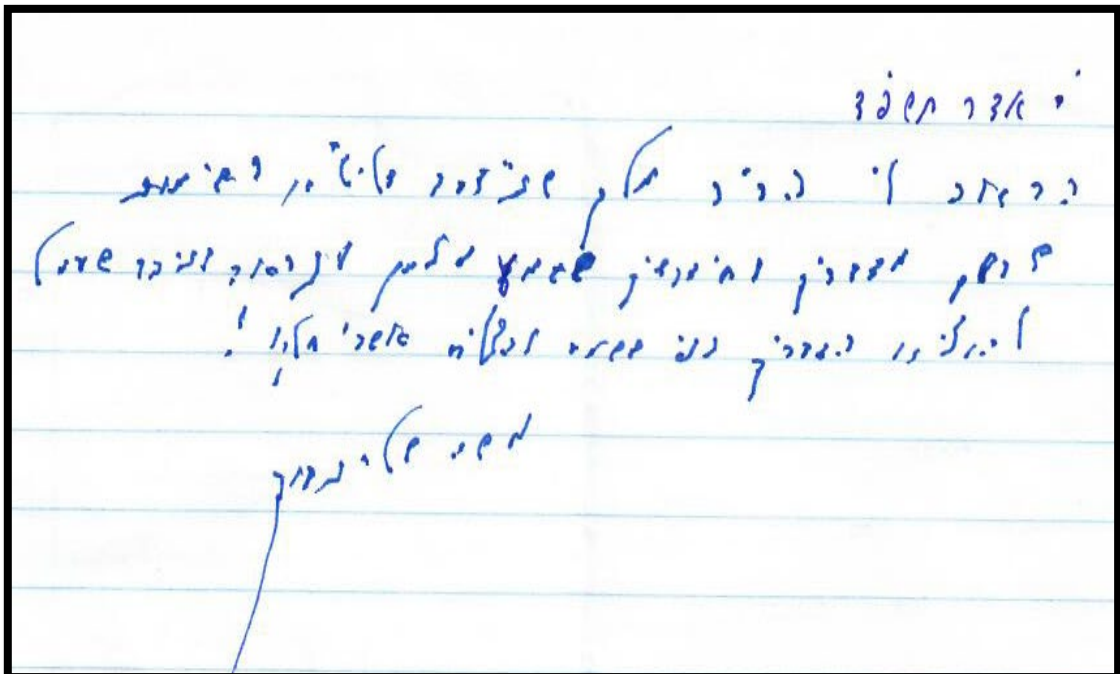

© כל הזכויות שמורות

סדר עיבוד: י"ח

מכתב
מורבינו הגדול מרן פוסק הדור
הגר"מ שטרנבוך שליט"א
מרא דארעא קדישא

י' אדר תשפ"ד
הראה לי הר"ר מלך שניידר שליט"א רשימות
שרשם מדברים וחידושים ששמע מזמן, שנראה וניכר שעמל
להוציא הדברים כפי ששמע והצליח אשרי חלקו!
לשם (ש) גמולך

י' אדר [ב'] תשפ"ד
הראה לי הר"ר מלך שניידר שליט"א רשימות
שרשם מדברים וחידושים ששמע מזמן, שנראה וניכר שעמל
להוציא הדברים כפי ששמע והצליח אשרי חלקו!

תוכן ענינים

הלכות ספירת העומר

א	החייבים במצוה
א	נשים
ב	קטן שהגדיל בימי הספירה
ב	זמן המצוה
ב	אם עדיף לספור מיד בזמן או יותר מאוחר כשמתפלל
ב	אם לשנות סדר יומו כדי להתפלל בזמן
ג	שכח לספור וזכר בין השמשות למחרת עד כמה זמן מועיל לספור
ג	נוסח הספירה
ד	טעות בספירה
ד	מנהגי ימי הספירה
ד	איסור תספורת
ד	חלאקה ב"ג בעומר
ה	אם להקדים זמן החלאקה ל"ג בעומר
ה	אם לאחר זמן החלאקה ל"ג בעומר
ו	זמן תספורת כשל"ג בעומר חל ביום ראשון
ו	זמן היתר תספורת לנוהג כאריז"ל
ז	בעל ברית
ז	שמיעת שירים
ז	מוזיקה בלי כלי שיר
ח	לשמוע שירים כדי לעזור לעשות התעמלות
ח	זמן איסור שמיעת מוזיקה
ח	הנהגת רבינו
ט	שהחיינו בימי ספירת העומר
ט	ל"ג בעומר

דיני שבועות

ז	הדלקת נרות
ז	תוספת יום טוב
ז	העמדת עצים ופרחים בבית הכנסת ובבית
ג	הלימוד בלילה
ג	הנהגת רבינו בלימוד בלילה ואם עדיף ללמוד או לומר את התיקון
ג	לימוד משניות
ד	להמשיך ללמוד בעלות השחר
ד	פרישות מתשה"מ
ד	הער בחצות אם צריך ליטול ידיו
ד	טבילה במקווה בעמוד השחר
ט	שינה בלילה המחייב ברכת ענט"י וברה"ת
ט	שינה בבוקר לפני התפילה
ט	כמה הלכות הנוגעות לשינת היום
ט	אמירת אלוקי נשמה ומודה אני
י	ברכת התורה
י	נגיעה באוכלים לפני נט"י אחר שינת היום
י	מנהג אכילת מאכלי חלב
י	הנהגת רבינו
יח	דיני בשר בחלב

ענייני לימוד תורה

יט	לימוד תנ"ך ואמירת תהילים בלילה
יט	לימוד פסוקים בעל פה
כ	סדר הלימוד - מתי להתחיל ללמוד קדשים
כ	בחורים בלימוד נ"ך
כא	לימוד מוסר
כב	כוונה לקיים מצוות תלמוד תורה לפני הלימוד
כב	מצוות ידיעת וזכירת התורה
כג	אמירת שם ה' בלימוד
כג	לימוד דף יומי

- אשה לפסוק הלכה כד
- לימוד לעילוי נשמת כד
- להפסיק לימוד של הרבה שנים בדף היומי
וללמוד לימוד אחר אם צריך התרת נדרים כה
- לימוד בליל ניטל כה
- אם מותר לאסוף כסף בבית מדרש אצל הלומדים כה
- שכר אשה בלימוד בעלה שאינו לומד כ"כ טוב כו
- אם עדיף בלכתו בדרך לחשוב בו' מצוות תמידיות או בלימוד כז

הלכות ספירת העומר

החייבים במצוה

נשים

(א) למעשה האם נשים מברכות על ספירת העומר?

ת: אמא שלי ברכה. היא תלתה בכל חדר בבית מודעה שלא לשכוח ספירת העומר. כבר בשעה שתיים אחה"צ הייתה קוראת - משה כבר הגיע זמן להגיד ספירת העומר? היא היתה להוטה אחר ספירת העומר. הייתה מודעה גדולה על הקיר שלא לשכוח. היא הייתה כבר מבוגרת. אבל יש שלא מברכות. המ"ב מסתפק שאולי תשכח. הזוהר כ' שנשים לא אומרות.

שאלתי עוה"פ למעשה מה להגיד לאשתי וענה שהיא יכולה לברך אם היא בטוחה שהיא אף פעם לא תשכח.

(ב) האם יש חיוב חינוך לקטנות.

ת: לא, שאין נשים חייבות וי"א שדוקא לא תספור שתשכח.

א. נשים פטורות ממצוות ספירת העומר דהוי מ"ע שהזמן גרמא. אלא שהמ"ב סי' תפ"ט ס"ק ג' מביא מהמג"א שכבר שויה עליהו חובה. אלא ששוב מביא שבמדינותינו לא נהגו לספור. ומביא מהשולחן שלמה שעכ"פ לא יברכו "דהא בודאי יטעו ביום אחד וגם ע"פ רוב אינם יודעים פירוש המילות". (ויש לציין שכבר העירו שהמעין בפנים בס' שולחן שלמה כתוב שיטעו ולא ידעו ההלכה ומשמע שאין הבעיה שישכחו יום אחד אלא שישכחו ולא ידעו ההלכה שאין ממשיכים לספור בברכה. עיי' הלכות חג בחג ועוד. לפי"ז אין החששות נוגעות כ"כ למעשה וידוע הנידון בפוסקים במי שיודע שבמשך הספירה לא יוכל לספור יום אחד אם מותר לו להתחיל לברך ואכמ"ל).

ועיי' מש"כ מו"ר בשו"ת ח"ו סי' קי"ז שמביא סמך לשיטת הרמב"ן שנשים חייבות בספירת העומר. וע"ע מועו"ז ח"ח (על ח"ו) סי' ס"ה) שדן במה שהקפיד החת"ס שנשים לא ישבו בסוכה שיש לו צד שנשים מותרות לברך רק במצוות שרובן קבלו עליהן כחובה ולא כשרק יחידים קבלו עליהן, וע"פ המ"ב הנ"ל לא קבלו רוב הנשים המצוה לספור ספירת העומר. ושוב מחלק די"ל דרק במצוה כסוכה לא מברכות שאלו הנוהגות לשבת בסוכה לא נוהגות בכך תמיד אבל בספירת העומר דאנתן הסופרות מקפידות על כך תמיד י"ל שמותרות לברך.

קטן שהגדיל בימי הספירה

ג) יש לרבינו כמה תשובות בענין ספירת העומר לקטן שהגדיל, שיכול להמשיך לברך. האם יכול להוציא אחר לאחר שנתגדל.

ת: כיון שיש כאן שאלה, אינו כדאי, אבל אם אין אחר, אז יכול להוציא.

זמן המצוה

אם עדיף לספור מיד בזמן או יותר מאוחר כשמתפלל

ד) יש לרבינו תשובה אם מתפלל מאוחר אם עדיף לספור מיד בזמן וכ' סברא שיכול לחכות אבל לא ברור למסקנא מה עדיף.

ת: נהגו לספור מאוחר ומסתמא כך עדיף.

אם לשנות סדר יומו כדי להתפלל בזמן

ה) האם יש ענין לשנות סדר יומו כדי להתפלל מעריב מוקדם בימי ספירת העומר.

ת: כן משום תמימות.

ב. מו"ר מאריך בשאלה אם קטן שנתגדל ממשיך לספור בברכה ופוסק שממשיך לברך עם ברכה (ועיי' שו"ת ח"א סי' שיי"ג וח"ה סי' קמ"ט אופן הספירה בליל הבר מצוה שסופר לפני הברכה כל הלילות עד אותו יום). ובטעם הדבר מביא במועו"ז ח"ד סי' רפ"ח כמה סברות א) שעדיין יש על האב חיוב חינוך במצווה כזאת שהוא עצמו כשנתגדל. ב) דגם קטן העושה מצוה מקיים המצוה וסגי בזה להמשיך בברכה עכ"פ לעצמו. ג) לא גרע מאשה שמברכת על מ"ע שהזמן גרמא אפ שאין לה מצוה ד) דהוי כספק חיסר יום אחד שממשיך עם ברכה וכיון שיש כמה צדדים לברך הוי עכ"פ כספק. והנה לפחות לפי הג' סברות הראשונות יש לדון שאינו מוציא אחרים כשיגדל שהרי אינו חייב בעצם או שלא עדיפא חיוביה להוציא אחרים.

ג. עיי' ח"ג סי' קמ"ח וח"ו סי' קי"ד.

ד. הנה כ' בשו"ע סי' תפ"ט סע' א' שהמצוה בתחילת הלילה וכן אנו סופרים קודם עלינו כדי לקיים יותר מש"כ תמימות כמבואר במ"ב אלא שלכאו' כ"ז רק לדעות שיש חיוב בכל יום בפנ"ע (עיי' ביה"ל סע' ח' ד"ה סופר) שפיר י"ל שתמימות קאי על כל לילה וצריך לספור כל לילה בתחילת הלילה וכן משמע בשו"ע הרב סע' ג' שיש להקפיד כל יום בתחילת הלילה. (אבל ע"ע אג"מ ח"ד סי' צ"ט אות א' שאינו אלא "מעלה בעלמא להכיר ענין תמימות" להתפלל בתחילת הלילה אבל בעצם כל הלילה שוה לענין זה) והשאלה כמה ענין זה חשוב לארגן מחדש סדר יומו כדי להתפלל מעריב בזמן.

שכח לספור ונזכר בין השמשות למחרת עד כמה זמן מועיל לספור
ו) מי ששכח לספור ונזכר בשעת שקיעה, אחר כמה זמן יכול לספור וזה
מועיל ליום שעבר.

ת: 10 דקות.

נוסח הספירה

ז) רבינו אומר לעומר או בעומר

ת: שניהם, בהתחלה בעומר כדעת הגר"א ואומר כל משפט ב' פעמים.

ש: כשרבינו מונה השבועות לבד - האם גם בזה אומר כנ"ל בעומר ולעומר

ת: כן.

ה. הנה בשעת ס"ק ד' מביא שיטת הבית דוד שסופר שאר הימים בלי ברכה אבל יש חולקים ומו"ר בשו"ת ח"ג סי' קמ"ו תולה אם ספירת העומר דאורייתא או דרבנן דלמ"ד מה"ת כיון שמחוייב לספור מספק איכא עלה שם ספירה ויכול להמשיך אח"כ בברכה משא"כ למ"ד דרבנן יש תרתי דסתרי שהקילו בבין השמשות כבר לספור ליום המחרת עיי"ש עוד אבל משקיעה עד ג' רבעי מיל מסיק שלכו"ע אפשר להקל לספור מכאן ולהבא בברכה דיש מגדולי הפוסקים דבזמן זה אינו חשיב אפ' בין השמשות ועוד ע"פ ד' הגרא"ז מלצר שכל ענין שקיעה היינו דווקא לענין דברים התלויים ביום אבל לאיחלופי יומי לומר שזה יום המחרת אינו תלוי בשקיעה אלא בצאת הכוכבים עיי"ש.

ו. ברמ"א סי' תפ"ט סע' א' אי' בעומר ובמ"ב שברוב פוסקים הנוסח לעומר וכל זה אינו אלא לכתחילה ואפ' לא אמר כלל לעומר יצא.

ז. וכן נהג הגרשז"א מובא בשלמי מועד (אבל לא הורה כן לאחרים) וכן מביא בשו"ת ישא יוסף ח"א סי' צ"ו שכן נהג הגריש"א מאחר שראה שכן נהג הרה"ג זעליג ראובן בענגיס זצ"ל

ח. מעשה רב סי' ע'.

ט. עיי' בזה בארחות רבנו ח"ב עמ' צ"ג אות א' ואות ב' שלחזור על המלה דהיינו 'בעומר' 'לעומר' אין לזה תועלת ואם רוצה לחזור שיספור כל הספירה פעמיים, פעם אחת יסיים 'בעומר' או 'לעומר' ופעם שני' יסיים 'לעומר' או 'בעומר'.

י. עיי' שו"ת ח"ב סי' רמ"ט אות ב' וח"ד' סי' ק"ח שמו"ר מחדש ע"פ שיטת האבי עזרי שמיום השביעי המצווה לספור דווקא השבועות ולא הימים ולכן כשאומר הימים ואח"כ "שהם שבוע וכו'" כנוסח שלנו, משמע שאין השבועות עיקר אלא כפירוש לימים, לכן מסביר הנהגת גדול אחד ששמע שאחר שספר כנהוג, חזר וספר השבועות לחוד וכן נוהג מו"ר (אגב, שאלתי מו"ר מיהו הגדול שמביא בתשובה שהיה סופר השבועות לבד ולא זכר רבינו מי היה (והפטיר וואס איז דער נפ"מ)). ועל זה שאלתי אם גם בזה אומר בעומר ולעומר.

טעות בספירה

ח) מי שהפסיק בדיבור אחר שאמר לדוגמא שבעה וארבעים יום לפני שאמר השבועות ושוב המשיך שהם ששה שבועות וחמישה ימים לעומר האם יצא"א

ת: יצא הימים ולא השבועות ואינו חוזר לברך"ג.

מנהגי ימי הספירה

איסור תספורת

חלאקה בל"ג בעומר

א) א"ל מו"ר שאפילו לנוהגים כאריז"ל שלא להסתפר כל ימי הספירה נוהגין ליתן חלאקה בספירה בל"ג בעומר. והזכיר בנו הרה"ג ר' אשר שכן כ' בשע"ת בענין חוה"מ שכך הדין שנותנים והסכים רבינו"ג.

יא. הנידון הוא אם יצא השבועות שהרי התחיל לספור הימים ואולי דינו כבדיקת חמץ ששח אחר שכבר התחיל לבדוק או תקיעת שופר אחר שהתחיל אבל כאן הרי עדיין לא התחיל לספור השבועות כלל.

יב. פסק מו"ר שלא יצא השבועות ואינו חוזר לברך וכמו שמצינו במ"ב ס"ק ז' במי שספר הימים ולא השבועות שנחלקו הפוסקים אם עיקר המצוה בזה"ז רק הימים או גם השבועות עיי"ש באריכות בשעה"צ ומסיק שחוזר לספור אבל בלי בברכה (ובפרט כאן בדוגמא שלא ספר השבועות, יצא, שמיידי ביום ארבעים ושבע ש"א שכל המצוה בשבועות זה בסופי שבועות, ובזה יצא כשמנה רק הימים כמבואר במ"ב ס"ק ט', והמ"ב בס"ק ז' שיש מח' בדיעבד מיירי בסופי שבועות ואיני זוכר אם אני הדגשתי את הדוגמא כ"כ בעת השאלה או ששאלתי בכללות). עיי' בכ"ז בס' הנפלא גם אני אודך להרה"ג הגר"ג רבינוביץ שליט"א בח"ב סי' נ"ו. ולכאן זה דלא כמש"כ שם מהגר"ח"ק שהשיב שיצא, אלא שלא ברור כוונתו שלא נימק טעמו די"ל שלא אמר שיצא מצד השאלה של הפסק אלא י"ל שכוונתו שיצא כיון שביום שבעה וארבעים אינו מעכב בדיעבד השבועות כיון שאינו בסוף שבוע כמבואר במ"ב ס"ק ט' הנ"ל.

יג. דעת האריז"ל שאין להסתפר כל ימי הספירה ואינו משום אבילות אלא ע"פ סוד. והשע"ת שהזכיר הרה"ג ר' אשר נמצא בסי' תקל"א ס"ק ב' שמתיר להשהות לחוה"מ שיש ריבוי שמחה ועוד מביא לענין ל"ג בעומר שכן נהג האריז"ל בעצמו שהלך על קבר הרשב"י לתגלחת בנו בל"ג בעומר.

אם להקדים זמן החלאקה ל"ג בעומר

ב) בני מרדכי נ"י נעשה בן ג' בסיון האם עדיף לעשות חלאקה בל"ג בעומר או בסיון.

ת: יש בזה שאלה. בפשטות העולם נוהג בל"ג בעומר. יש אומרים בשם החזו"א שאין לעשות קודם שמזיק הזיכרון. הגר"ח קנייבסקי מכחיש שהחזו"א לא אמר כן. למעשה, עדיף לחשוש ולחכות עד יום ההולדת (בסיון).⁷

אם לאחר זמן החלאקה ל"ג בעומר

ג) ילד שיום הולדתו בספירת העומר לפני ל"ג בעומר האם יש לחכות לעשות חלאקה בל"ג בעומר או שמותר לפני.

ת: מותר לפני ותלוי במנהג. הטעם שמותר לפני כיון שאין לזה יסוד בחז"ל לאסור לגלח לכן מותר.⁸

יד. מו"ר דן בזה בשו"ת ח"ב סי' רמ"ו וכ' שק' להורות בדבר שתום שאין מקורות כדי הצורך וסמכו שלא להסתפר על המקרא שלוש שנים יהיה לכם ערלים ויש שמועה שהחזו"א אמר לא להקדים שמזיק לזכרון אבל לא נתברר מקור ואמיתת השמועה. אלא שבא"י רבים נוסעים למירון לספר וכן נהג האריז"ל ויש בזה מעין קידוש ה' שמכניסו בסימני יהדות בשמחה וברוב עם ושומר מצוה לא ידע דבר רע ולכן שפיר יש נוהגין כן. אבל בחו"ל העיקר שלא להקדים לספר בל"ג בעומר. ויש לציין ששאלתי פי מו"ר כאן בארץ ישראל ובכ"ז העדיף למעשה לחכות.

טו. איסור תספורת אינה מדינא רק ממנהג (להתאבל על תלמידי ר"ע) וראיתי בס' מקדש ישראל דלכא' מן הדין היה מותר לקטן בלא הגיע לחינוך ואין איסור ספייה במנהג ואינו דומה לימי בין המצרים שנהגו לאסור משום עגמת נפש על החורבן [ובס' הל' חג בחג ראיתי שכ' שבתשו' הגאונים ורש"י מבואר רק איסור נישואין ולא הזכירו מנהג תספורת, וברבינו ירוחם ובטור ואבודרהם מבואר דיש מקומות שנהגו שלא להסתפר. ודייק הב"ח כן מלשון הטור, דמנהג נישואין נתפשט איסורו בכל מקום, אבל תספורת תלוי במנהג המקומות, ויש מקומות שנהגו בהם היתר. וברדב"ז ס' תרפ"ז מבואר דיש מקומות שנוהגין להסתפר כל ספייה"ע, אלא שבמטה משה סי' תרפ"ו כ' שבזמננו פשט אף איסור תספורת בכל מקום וכן סתימת השו"ע ורמ"א תצ"ג ס"ב, ולא הזכירו כלל שיש מקומות שנוהגין היתר בזה.]. ועוד הרי לכא' מבואר בשע"ת בס' תקל"א ס"ק ז' שמותר להשהות התגלחת לחוה"מ כדי להגדיל השמחה במועד ועיי' פמ"ג סי' תצ"ג משב"ז ס"ק א' שכל שמותר להסתפר בחוה"מ מותר גם בחוה"מ פסח בספירה ולכא' מזה יש להתיר החלאקה בימי הספירה אלא שראיתי בשו"ת נהרות איתן ח"א סי' ל"ח שיש לדחות שהא שמדחה התגלחת לחוה"מ משום ריבוי שמחה מאחר שבחוה"מ איכא שמחה טפי, משא"כ בא' מימי הספירה הרגילים מה שמחה יש בו ואדרבה הם מצד עצמם ימי אבל (ועוד

זמן תספורת כשל"ג בעומר חל ביום ראשון
(ד) כשל"ג בעומר חל ביום ראשון הרמ"א התיר להסתפר ביום ששי האם מותר כבר מיום חמישי?¹

ת: רק יום ששי.

ש: האם רבינו מיקל למעשה כד' הרמ"א להסתפר ביום ששי.

ת: לא, אין להקל. כמדומני שר' אהרן קוטלר החמיר בזה.²

זמן היתר תספורת לנוהג כאריז"ל
(ה) מי שנוהג כאריז"ל לא להסתפר כל ימי הספירה - האם מותר להסתפר כבר בליל ערב שבועות? וראיתי עוד שיש שהתירו כבר ביום מ"ח.

ת: לא רק ביום ערב שבועות³. ומה שהתירו לא אמורים אלא כשחל שבת ערב שבועות דאז מותר ערב שבת.

דבעיקר דין תספורת לקטן בחוה"מ המ"ב ס"ק ט"ו מיקל בתספורת לקטן בחוה"מ רק כשיש צער מחמת ריבוי שער). למעשה מנהג רוב ישראל להחמיר ולא לעשות חלאקה בימי הספירה (אלא בל"ג בעומר) משום שיש בו ריבוי שמחה.

טז. הנה הרמ"א סי' תצ"ג סע' ב' כ' שאם חל ל"ג בעומר ביום א' מותר להסתפר ביום ו'. ראיתי ברבבות אפרים ח"ד סי' קלא"א ד"ה ובאמת מהגר"מ פישר שהתיר ביום ה' שהרי טעם הרמ"א משום כבוד שבת, והרי משנה שלימה שנינו ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, וזה בשבוע שחל בו תשעה באב, וכל שכן בימי הספירה שאין לו מקור בש"ס. ומו"ר לא התיר כמש"כ בפנים. והאמת אציין שבזכרוני ששאלתי היתה על ליל ו' אבל איני זוכר כעת ולא ציינתי את זה ברשימות לכן השארתי את זה איך שכתבתי ברשימות.

יז. דעת המהרי"ל וכ"פ הא"ר שאסור.

יח. עיי' פסקי תשובות במקורות 116 מס' פקודת אלעזר שמותר ליל מ"ט ועיי"ש עוד שיש שהתירו כבר מיום מ"ח אבל ד' מו"ר שאין להקל עד ערב שבועות ממש.

בעל ברית

ו) האם יש חיוב לבעל ברית להסתפר בימי העומר או שזה רשות. יט

ת: רשות אבל אם נראה רע אז יש חיוב.

ז) מי שנוהג כד' האריז"ל ואינו מסתפר כל הספירה האם מותר להסתפר לכבוד ברית (כגון אבי הבן).

ת: יש בזה מח' ולמעשה מי שמתכוון לנהוג ממש כד' האריז"ל אינו מסתפר.

שמיעת שירים**מוזיקה בלי כלי שיר**

ח) האם מותר לשמוע מוזיקה שמזמרים בלי כלי שיר.

ת: כל שיר להנאה אסור. באמת זה אסור כל השנה.

ש: האם יש היתר בכלל לשאר השנה.

ת: אם השירה מביא לידי יראת שמים.

יט. ברמ"א סי' תצ"ג כ' שבעל ברית (סנדק, מוהל, אבי הבן) מותר להסתפר בספירה לכבוד המילה. ומצאתי בס' מסורת משה ח"ב אות רי"ח שהגר"מ פיינשטיין אמר כע"ז דמה שנפסק שמותר לכבוד המילה היינו רק כשיש צורך.

כ. וכ"ה בשע"ת סי' תצ"ג ס"ק ד'.

כא. וכן החמירו הגריש"א זצ"ל (אשרי האיש או"ח ח"ג פרק ס"ה אות כ') שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ז אות ב', מבית לוי ח"ג עמ' ל"ח אות ג') וחוט שני (שבת ח"ד עמ' שע"ט) ודלא כאג"מ (או"ח ח"א סוף סי' קס"ו).

כב. וכמבואר בסי' תק"ס סע' ג' וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול שיר לשמח בהם וכו' ואסור לשומעם מפני החורבן ואפילו שיר בפה על היין, אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין. ומצינו ג' שיטות בעניין שיטה א': שאסור רק ברגילות או בבית המשתה גם בפה (רמ"א). שיטה ב': שבכלי אסור, ובפה אסור רק ביין (שו"ע). שיטה ג': אסור בין בכלי או פה, ובין ביין או לא וכ"ה בב"ח ומובא במ"ב ס"ק י"ג.

כג. וכ"כ שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ס"ט.

לשמוע שירים כדי לעזור לעשות התעמלות

ט) מי שעושה התעמלות בימי הספירה, האם מותר לו לשמוע שירים שיעזרו לו.

ת: בימי הספירה מתירים אבל בט' ימים לכאורה אין להתיר^י.

זמן איסור שמיעת מוזיקה

י) מוזיקה עד שבועות (אחר ל"ג בעומר) עדיין אסור לשמוע מוזיקה?

ת: כן, כך אומרים^י.

ש: האם קטנים יכולים.

ת: כן אפשר להקל לילדים.

ש: במה שאמר לי מו"ר שמותר לקטן לשמוע מוזיקה אחר ל"ג בעומר - עד איזה גיל.

ת: עד בר או בת מצוה.

הנהגת רבינו

יא) איזה ימים מהספירה רבינו שומר דיני אבילות (מלבד תספורת שהרב נוהג כאריז"ל שלא להסתפר כל הזמן)^י.

ת: כל השנה אני נוהג דיני אבילות^י.

כד. וע"ע במבית לוי חט"ז עמ' פ"ח אות א' ש"התעמלות שנעשית לצורך רפואה עם מוסיקת רקע שקטה אפשר להקל, ושלא לרפואה לא."

כה. עיי' שעה"צ ס"ק ד' מפמ"ג בשם א"ר אם אסור ריקודים של רשות גם בימים שמנהגו שמותר תספורת שמסתפק ובמבית לוי ח"ג עמ' ל"ח אות ג') כ' דבזה יש להחמיר בכל ימי הספירה [אף בימים שלפי מנהגו מסתפר בהם].

כו. ידוע שיש כמה מנהגים באיזה ימים נוהג דיני אבילות. בשו"ע וכן נוהגים בעיקר הספרדים שמתחילים מתחילת הספירה עד ל"ג בעומר (י"א שלימים דהיינו עד ל"ד וי"א סגי מקצת היום ל"ג) ויש נוהגים אחר ר"ח אייר (ב' אייר) עד ערב שבועות וכן נהגו בעיקר האשכנזים ויש שנהגו מיום א' דר"ח אייר עד יום ראשון של שלושת ימי הגבלה (ג' סיון בבוקר) וכ"ה בערה"ש ויש עוד מנהגים.

כז. לכאן' כוונתו לשמיעת מוזיקה וכדו' שהרי חתונה לכאן' תלוי במנהג המקום ובא"י נהגו להחמיר ותספורת נוהג כהאריז"ל ומוזיקה אף פעם אינו שומע).

שהחיינו בימי ספירת העומר

יב) האם מותר לברך לכתחילה ברכת שהחיינו בימי ספירת העומר.

ת: אם יכול לחכות ולברך אח"כ שיברך אח"כ אבל אם יש ספק אם יהיה לו אח"כ יכול לברך.

ל"ג בעומר

יג) האם הליכה למדורות שעושים בל"ג בעומר ביטול תורה?

ת: א"א לומר שהוא ביטול תורה שהרי כל העולם עושים כן.

כה. הנה המ"ב (ס"ק ב') כ' ומ"מ אם נזדמן לו איזה ענין שצריך לברך עליו שהחיינו יברך ובס' חוט שני (שבת ח"ד עמ' שע"ט) כ' ומש"כ אם נזדמן וכו' אין כוונתו רק בדיעבד, אלא כוונתו שלא יעשה בהיפוך שיקבע בדוקא לימי העומר. וכן ראיתי בס' מקדש ישראל שמעיר שמקורו של המ"ב מהמאמר מרדכי ושם לא כ' שרק בדיעבד מברך וכ' שנ' דחוק לדחוק בכוונת המ"ב ולומר שהוא ל"ד וכ' ש"ל שלא רצה להקל ראש בידעו שהיה מנהג להחמיר לכן כ' לשון זה שרק בנזדמן. אבל מצינו כמה פוסקים שכ' שאין מקום להחמיר בזה כלל עיי' אמת ליעקב (סוף הע' תס"ו) שכ' מה שנהגו אחרים שאין מברכים שהחיינו בימי הספירה, וכן לא קונים או לובשים בגד חדש או בנין של שמחה וכדומה, כל זה הוא בלי מקור ויסוד בעיקר ההלכה ואין להחמיר בזה אלא שיש ספרים שהביאו מנהג להחמיר, בס' יפה ללב כ' שהמנהג שאין לובשין בגד חדש בימי הספירה משום דכשלו בשין בגד חדש צריך לברך שהחיינו "ואין לברך שהחיינו" בימי הספירה כמו שאין מברכין אותו בימי בין המצרים מפני שהם ימי צער וכן מביא בלקוטי מהרי"ח מס' סודי רזא שבימי הספירה אין מברכין שהחיינו, וכן בס' פחד יצחק (ערך עומר) מביא משם מזה"ר מהטוב ז"ל שבספרי מחברי דרשות כתוב שאין מברכין שהחיינו בימי הספירה וכן בשו"ת גנזי יוסף (סי' ס"ט) ובהגהות מצודת דוד שעל הקיצור שו"ע (להר"ד פלדמן) מביאים משם העוללות אפרים (ח"ב מאמר ק"ז) שאין מברכין שהחיינו בימי הספירה, וכן במנהגי חב"ד מובא שאין מברכין שהחיינו בימי הספירה, ובס' משנת יעקב מביא מס' צרור המור (פ' אמור) דאין לברך זמן בימי הספירה משום שהם ימי דין. ובטעמי המנהגים עמ' רנ"א, ובארחות חיים תפ"ט הביאו כן גם בשם בגדי אהרן בשם סודי רזא שלא לברך שהחיינו ע"ש. וספר זה מיוחס לבעל הרוקח [וספר בדי אהרן נד' בשנת ת"צ]. ובמועד לכל חי סי' ו' או' י"ב דמנהג טוב שלא לחנך מלבוש חדש שראוי לומר עליו שהחיינו ע"ש. ועיי' באליהו זוטא תצ"ג סק"א בשם רבינו ירוחם, דאין אומרים זמן בימי הספירה לפי שהם ימי דין, ע"ש. (אלא שראיתי בהל חג בחג שמעיר על זה שדבריו צע"ג דברבינו ירוחם שם קאי על ספירת העומר עצמה שאין אומרים עליה שהחיינו וכ' על זה שאפשר דלכן לא חזר והביא באליהו רבא כדרכו).

כו. הגריש"א זצ"ל (מובא בס' הנהגת רבינו מהגר"ב קירשנער) היה מרגלא בפומיה שרבי שמעון נמצא אצלי בגמרא והעיד על עצמו שלא היה אף פעם במירון ועוד שם (בשם גדול אחד

ומהרה"ג ר' אברהם הלל וינברגר) שהגריש"א אמר "דעת תורה היא ללמוד, ולא לנסוע למירון" (וכן מובא באשרי האיש או"ח ח"ג פרק ס"ה אות ט"ז) ועיי' נטעי גבריאל (פסח ח"ג פרק נ"ט סעי' ג', הע' ז') שכ' שהיו מגדולי ישראל שהרשו לתלמידי ישיבותיהם לעלות למירון ביום ל"ג בעומר והיו מהם שמנעו זאת [משום ביטול תורה, ובעיקר משום צניעות וד"ל, וכ"כ בספר ביתו נאווה קודש שהרה"ק מהר"א בעלזא זי"ע לא נתן לו רשות לילך ואמר קדושת רשב"י בכל מקום, וכעיי"ז השיב הרה"ק בעל בית ישראל מגור זצ"ל לבחורים, הרי יש לך את הרשב"י בגמרא ע"כ], וכל הלבבות דורש ה'.

דיני שבועות

הדלקת נרות

א) י"א שיש להמתין עד אחר צאה"כ להדליק נרות יו"ט בשבועות - האם נוהגים כן?

ת: זהו דעת הנצי"ב ולא נהגנו כן אלא מדליק כרגיל כבכל ע"ש.

תוספת יום טוב

ב) מעריב נהגנו להתפלל רק אחר צאת, איך מקיימין הדין של תוספת יו"ט?

ת: מקבל מקודם אבל לא לקדושת יו"ט וכן אני עושה כל ערב שבת כדי שאוכל להתפלל אח"כ מנחה אני מקבל שבת (למלאכות) אבל לא לקדושת שבת (והמקור מהט"ז).

א. הנה דנו הפוסקים בענין תמימות לענין קבלת תוספת יום טוב ולענין קידוש ולענין מעריב. המ"ב כ' סי' תצ"ד ס"ק א' שאין להתפלל מעריב לפני צאה"כ כד' הט"ז אבל ד' המג"א וכ"פ הערה"ש שאי"צ להקפיד בזה ורק בקידוש מקפידים שיהיה אחר צאה"כ. רבינו מביא בח"ד סי' קי"א שי"א ע"פ העמק דבר שאין דין תוספת יו"ט בשבועות שכתוב בו בעצם היום הזה לכן אין לנשים להדליק נרות מבעו"י. ומו"ר חולק וכ' שיש ליחלק בין הדלקת נרות לבין קידוש ומעריב, שהרי מפורש בגמ' דתמיד יש מצוה להוסיף מחול על הקודש בכ"מ שיש שבות, ובשבועות שיש דין תמימות התוספת מקיים בפרישה ממלאכה בלבד אבל אינו מקבל עצם קדושת היום ורק לענין זה של קדושת היום כ' בעצם היום הזה ולכן לא אומרים קידוש או מתפללין מעריב לפני צאת שמזכירים בהם חג השבועות הזה ולכן צריכה האשה להדליק וכן לקבל קדושת יו"ט לפני צאת שאין מוזכר שם יום חג השבועות הזה. אבל עיי' מועו"ז ח"ז סי' רל"ג שבשבועות לכו"ע אין לה לברך שהחיינו בעת הדלקתה שזה שייך לקדושת היום.

ב. עיי' מש"כ לעיל שיש ב' דינים בקבלת תוספת שבת ויו"ט אחד לקדושה היום ואחד למלאכות ובשבועות א"א לקבל קדושת היום מוקדם אבל בכ"ז יש מצווה להוסיף מחול על הקודש לכן מקבל רק למלאכה. ועיי' ח"ד סי' קי"א שמזהיר שהמקבל קדושת יו"ט לפני שבועות לא יאמר שמקבל קדושת יו"ט אלא אומר שמקבל תוספת יו"ט והיינו למלאכות.

העמדת עצים ופרחים בבית הכנסת ובבית

ג) הגר"א ביטל המנהג להעמיד אילנות - האם זה רק בבית או גם בביהכ"ס?

ת: מסתמא גם בביהכ"ס (ושוב הסתפק מו"ר אם קיים גם בזה"ז חששא של הגר"א).

ש: האם הגר"א חולק גם על מש"כ הרמ"א שנוהגים לשתוח עשבים (ראיתי שערה"ש כ' דחולק הגר"א גם על הרמ"א אבל כמדומני שראיתי בשם הסטייפלער באורחות רבינו שהיה חולק רק על אילנות).

ת: יותר מסתברא כמו הסטייפלער שרק באילן יש בעיה.

ש: מה שנהגו העולם להביא פרחים - האם זה מקיים ד' הרמ"א לשתוח עשבים?

ת: זהו רק משום שמחת יו"ט אבל אין זה מקיים ד' הרמ"א.

ג. במ"ב סי' תצ"ד ס"ק י' כ' נוהגין להעמיד אילנות בבהכ"נ ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן ושוב כ' שהגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוא חק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם. ואיני יודע טעם ליחלק בין הבתים וביהכ"ס אבל ראיתי שהגר"א נבנצל כ' בס' ירושלים במועדיה (שבועות עמ' קפ"ד אות י"א) שנראה שעיקר הקפידא היא בבית הכנסת.

ד. וכן עיי' בס' הל' חג בחג שמביא ששמע מהגרי"ש אלישיב שליט"א שהמנהג בא"י ליתן עשבים וירק בביהכ"ס עכ"פ, לפי שכהיום אין בכך במקומותינו משום חוקות הגוים דמצויים אצלנו רק ישמעאלים ואין עושין כן אצלם, ובפרט ששמים רק עשבים וירק כעיקר מנהג הרמ"א ולא ענפי אילנות. וכן עיי' בס' הנ"ל מהגר"א נבנצל שכ' שיתכן שבארץ ישראל לא שייך טעם זה, מפני שרוב הגוים הם מוסלמים ואינם שמים עצים בבתי תיפלה שלהם, וגם לדעת הגר"א אין בזה משום חוקות הגוים ונשאר בצ"ע.

ה. במ"ב משמע שביטל רק אילנות וכ"ה בארחות רבינו ח"ב עמ' צ"ט אות ז' וגרשז"א בשלמי מועד ריש עמ' תנ"ט אבל ערה"ש (סעי' ו') כ' שביטלו האילנות והעשבים.

ו. הנה ראיתי שהמהרי"ל כ' שנוהגין להשטיח רצפת ב"ה בבשמים של עשבים ובשונים לשמחת הרגל ומשמע שגם שושנים הביאו אבל ברמ"א כ' סתם עשבים וראיתי דבר נאה בקונטרס על שבועות מהרה"ג הגר"ב לונדינסקי שהמהריל פי' הטעם משום שמחת הרגל אבל הרמ"א כ' הטעם משום זכר למה שהיה בהר סיני לכן למהרי"ל מביאים גם פרחים שריחם טוב אבל לרמ"א מביאים רק עשבים מה שהיה בהר סיני. וכן משמע ביעב"ץ בסידור בית יעקב שכ' שמרבין במיני פרחים המריחים לשמחת היום-טוב ומשמע שאינו מטעם הרמ"א אלא משום שמחת יו"ט וכמו שאמר רבינו. אגב, א"ל מו"ר שאינו נוהג להביא פרחים בשבועות.

(ושאלתי אם הטעם רק משום שמחת יו"ט אם יש ענין יותר בשבועות מבסוכות ופסח וענה אולי משום ביכורים ושוב שאלתי אם יש בזה ענין בכלל ועשה ביד תנועה כאילו אומר "קצת").

הלימוד בלילה

הנהגת רבינו בלימוד בלילה ואם עדיף ללמוד או לומר את התיקון
(ד) מו"ר אומר תיקון וגם לומד.

ש: במה שא"ל רבינו שאומר התיקון וגם לומד - האם אומר כולו, והאם זה עדיף להגיד תיקון מללמוד?

ת: החק יעקב כ' שעדיף ללמוד אבל הגר"א היה אומר התיקון. אני אומר התיקון רק בשעה האחרונה כשאני כבר עייף וקשה ללמוד. אני אומר בסוקי תורה ותרי"ג מצות ומאמרי הזוהר אם יש זמן אבל המשניות אני לא אומר כיון שיש מח' בין המקובלים אם ללמוד משניות או לא^ה.

לימוד משניות

(ה) מישהו שאל רבינו אם יש ענין שלא ללמוד משניות בליל שבועות
וענה הרב שזה ע"פ קבלה וי"א שמותר והוסיף רבינו לשואל "שאינן זה בשבילי"^ז.

ז. הגר"ק בארחות רבנו ח"ב עמ' צ"ח אות א' אמר שאחד שאל את מרן החזו"א זצוק"ל אם ללמוד או לומר תיקון ואמר לו ללמוד ולאחר השיב מרן לומר תקון. הגרשז"א עסק חלק מהלילה בתיקון (הליכות שלמה) והסטייפלער עסק כל הלילה בתיקון (אורחות רבינו).

ח. השל"ה הק' כ' מנהג אר"י ללמוד ומביא המעשה המפורסם של גילוי שכינה שהיה לב"י אבל חיד"א חולק וכ"ה בכה"ח ובא"ח.

ט. הרי שאף שרבינו בעצמו נהג שלא ללמוד משניות אבל לא פסק כן לרבים.

י. ח"ה סי' ק"ס.

להמשיך ללמוד בעלות השחר

ו) כ' רבינו' שאין צריך להפסיק לימודו בבוקר בשבועות אבל מביא מהחיד"א שצריך להפסיק (ועכ"פ מותר ללמוד בהרהור) איך נוהגים למעשה?
 ת: החיד"א הוא דעת יחיד בזה ומותר להמשיך ללמוד (כמוש"כ בשם הגר"ח).

פרישות מתשה"מ

ז) האם צריך לפרוש מתשה"מ ביו"ט שני"א?

ת: כמדומני שגם ביו"ט שני יש לפרוש אבל י"ל דבן חו"ל כאן בא"י אולי מותר די"ל דלא אמרינן בזה נותנים עליו החומרות שיצא משם.

ש: ומה הדין בג' ימי הגבלה?

ת: מותר (ושאלתי אם יש ענין - וענה שיש ענין לנוהגים בקדושה [יתירה]).

הער בחצות אם צריך ליטול ידיו

ח) האם נוהגים כדעת הרש"ש שמי שער בחצות יש ליטול ידיו?

ת: לא נהגו

טבילה במקווה בעמוד השחר

ט) ראיתי הרבה הולכים למקווה בשבועות ביום - לכאורה עדיף להישאר וללמוד?

ת: לדעת האריז"ל זה הטבילה הכי חשובה של כל השנה - כולם הולכים!

יא. עיי' מ"ב ס"ק א' שע"פ קבלה יש לזוהר מלשמש בליל שבועות אם לא בליל טבילה וע"ע סי' ר"מ ס"ק ז'.

ומשמע במ"ב ומג"א דרק ביום ראשון דאנן בקיאים בקביעותא דירחא וכן עיי' ברכ"י ס'תצ"ד לענין שבועות ושע"ת שם ס"ק ז' אבל כ' בכה"ח ועוד כמה ספרים להחמיר.

יב. כנה"ג בהג' טו"ר ס"ק ג' החמיר.

יג. מו"ר מביא בח"א סי' ד' שד' הרש"ש הק' שיש שליטה לחיצונים עד חצות ומפרש לשיטתו שמי שהיה ער בלילה עד חצות יש ליטול ג"פ כדין (שם בתשובה מיירי לענין אמירת תיקון חצות) ושאלתי אם אכן נוהגין כן.

יד. עיי' חק יעקב סי' תצ"ד סק"א, ומקורו בשעה"כ להאר"י ז"ל והובא בכה"ח ס"ק י"ז, ועיי' בשלה"ק ריש מס' שבועות וביסוס"ה שער ט' שהפליגו בטבילה זו שעושה תיקון גדול.

י) מו"ר א"ל שיש לטבול שבועות בבוקר בין הב' זמני "עלות" ש"י. מה הדין אם מישהו איחר ולא טבל לפני העלות השני האם יש ענין עדיין ללכת.

ת: כל העניין מהאר"י הקד' והוא אומר לטבול אז, ואם איחר איני יודע.

שינה בלילה המחייב ברכת ענט"י וברה"ת

יא) המ"ב כ' שאם ישן שינת קבע על המטה צריך נט"י"י האם זה דוקא במפשיט בגדיו

ת: אנחנו סוברים שזה כשמפשיט הבגדים ובפעם אחרת אמר לי דגם אם לא הפשיט בגדיו אם ישן חצי שעה על המטה מברך. וזה לענין נט"י אבל לענין ברה"ת תלוי דוקא בעיקר שינה"

ש: ואם ישן על כסא מה הדין

ת: על כסא הוי עראי

טז. והנה מבואר בשל"ה הק' ובכתבי האריז"ל שיש לטבול קצת לפני עמוד השחר אלא שראיתי בס' מקדש ישראל שמק' שבשלה"ק (במכתבו של מהר"ש אלקביץ ז"ל) שבבוקר הלכו לטבול, וכ' שאולי "בבוקר" ל"ד אלא קודם שהאיר היום וקודם הבוקר.

מיהו גם ממה שכתב בהנהגות הגר"א גלאנטי ז"ל שבליילה מתקבצים כל בני הקהל וקורץ תורה נביאים וכתובים וכו' עד "אור הבוקר", ואז כל העם טובלים "בבוקר" לפני תפלת שחרית, משמע שטבלו לאחר אור היום ונשאר בצ"ע. ואולי בגלל זה ס"ל למו"ר שיש לטבול בין ב' העלות כדי לצאת האומרים שטובלים בבוקר וגם כדי לצאת השיטות שטובלים לפני עמה"ש.

טז. סי' ד' ס"ק כ"ז ולענין ברה"ת עם בגדיו בלילה מצינו מח' בין הפוסקים דד' המהרש"ם (שו"ת ח"ג סי' של"ז) וכ"פ הגריש"א מובא בשבות יצחק דאפ' עם בגדיו הוי שינת קבע אבל הגרשז"א בהליכות שלמה ובשבות יצחק וכן מביאים בשם החזו"א (באורחות רבינו) שדוקא פשט בגדיו אבל ישן עם בגדיו אפ' כמה שעות אי"צ ברה"ת. ואין הדין ענט"י וברה"ת תלוי זה בזה שבנט"י לד' הרא"ש חייב משום ידים עסקניות הם ותלוי בשיעור שיבא ליגע במקומות המכוסים ולטעם הרשב"א יש לא פלוג, וברה"ת תלוי בהפסק. ונראה לי בהבנת ד' רבינו שס"ל שגם בבגדיו לענין ברה"ת מברך עם הוא שינתו העיקרי.

יז. וכן עיי' ח"ד סי' ק"י שכ' מו"ר שרק אחר עיקר השינה הוי הפסק (ומטעם זה הישן ביום אינו מברך ולא כמש"כ רעק"א שהוא כדי לחוש לשיטת ר"ת שהחיוב פ"א בכל יום אלא משום שאינו זה עיקר שינתו) ולכן מה שנהגו למצוא בבוקר של שבועות אחד שישן קצת על מיטתו לא סגי דאין זה עיקר שינתו ואינו חייב בברכה"ת.

שינה בבוקר לפני התפילה

יב) רבינו א"ל שהולך לישון בבוקר אחר עמה"ש ויש לו שומר וקורא ק"ש קודם". ועוד א"ל מו"ר שאם אין שומר אסור לילך לישון אבל אם קורא ק"ש עדיין אסור, אבל אם יודע בעצמו שלא ימשיך לישון אין איסור "וצריך לדעת את עצמו".

כמה הלכות הנוגעות לשינת היום

אמירת אלוקי נשמה ומודה אני

יג) האם אומרים מודה אני כשקם משינת יום"י

ת: לא

יד) מי שהיה ער כל הלילה והלך לישון אחר עמוד השחר לשעה האם יכול לברך אלוקי נשמה.

ת: לא

יח. עיי" ס' פ"ט ס"ק כ"ז שאסור לאכול בתוך חצי שעה לעלות לגבי ק"ש דאורייתא וכן עיי' רל"ה ס"ק י"ז לענין שינה (ועיי' ערה"ש לענין שינה לפני מנחה) ושאלתי הגר"י בלויא זצ"ל לפני הרבה שנים אם מותר ללכת לישון אחר עמה"ש וענה שאסור ושאלתי אם מותר עם שומר וענה שמוותר מצד תפילה אבל לא מצד ק"ש וצריך לקרותו קודם שהולך לישון אבל רק משיכיר עכ"ד. וכן נראה שסובר רבינו שאינו מועיל שומר לענין ק"ש שהצריך שומר ובכ"ז קרא ק"ש קודם. ודבר זה אינו מפורש בפוסקים לאסור גם ע"י שומר ואולי מחמת אונס שינה יותר גרוע.

יט. דלכא' גם ביום מפקיד פקדונו להקב"ה ומחזירו.

כ. אולי הטעם משום שכל ענין אמירת מודה אני הוא במקום אלוקי נשמה שהיו אומרים מיד כשהתעוררו ואנחנו לא יכולים לאמרו מיד שהידים אינם נקיות וכשאר ברכה"ש שלא אומרים מיד ולכן אומרים מודה אני (כמדומני שכך ראיתי בטעם שאומרים מודה אני) ולכן רק אחר שינת לילה אומרים אלוקי נשמה וא"כ ה"ה מודה אני. (ויש לעיי' לפי מש"כ רבינו ומובא בסמוך שיש לברך אלוקי נשמה אחר שינת היום אם הוא בדרך קבע כשינת לילה א"כ לפי"ז י"ל גם מודה אני בכה"ג ויש לעיי' עוד בזה ויש לציין שלא שאלתי רבינו על שינת קבע ביום אלא על שינה רגילה ביום שהולך לנוח ועל זה א"ל שלא אומרים).

כא. הנה במ"ב סי' מ"ו ס"ק כ"ד כ' שאין לברך ב' ברכות אלו בניעור כל הלילה עיי"ש עוד מהשע"ת אבל בישן שיתין נשמין בלילה לכו"ע יש לברך ומשמע קצת שצריך שינה בלילה דווקא (ועיי' בביה"ל סי' נ"ב בהתפלל ולא בירך לפני שהתפלל דלד' הפר"ח א"א עוד לברך וכ' הביה"ל דמועיל לישון קצת ביום כדי לברך הרי שמועיל בכה"ג שינה ביום לענין זה ויש לחלק) אבל עיי' ח"ה סי' ק"ס שכ' מו"ר שאם הלך לישון ביום שינת קבע כשינת לילה מברך אלוקי

ברכת התורה

טז) האם אומרים ברה"ת על שינת היום - אם זה לכמה שעות - אפ' כבר שמע ברה"ת בבוקר?

ת: כן.

נגיעה באוכלים לפני נט"י אחר שינת היום

טז) מי שישן ביום האם ראוי שלא לגעת באוכלים לפני שנוטל ידיו?

ת: אין צריך לחשוש שאין טומאה אולי יש רו"ר אבל אין טומאה.

מנהג אכילת מאכלי חלב**הנהגת רבינו**

יז) הנהגת מו"ר לעשות קידוש חלבי ולהמתין חצי שעה ולאכול הסעודה בשרית. ואין רבינו נוטל ידיו לקידוש שעושה חלבי.

נשמה ומעביר שינה אחר שקם אפ' שלא ישן בלילה (וכ"פ באבן ישראל ח"ט סי' ס"ג). אבל נ' ששינת שעה לא הוי קבע כשינת לילה לכן א"ל מו"ר שאין לברך.

כב. וכ"כ בשו"ת ח"ד סי' ק"י ובח"ה סי' ק"ס שהעיקר תלוי בעיקר שינתו לכן הישן על מיטתו ביום שינה קבועה כעין לילה חייב לברך אפ' אם בירך כבר בלילה או שמע מאחר.

כג. ראיתי בס' דעת נוטה להגר"ח ק עמוד קע"ב שגם אחר שינת יום יש ליזהר.

כד. הנה הרמ"א כ' ונוהגין בכ"מ לאכול מאכל חלבי ביום ראשון של שבועות והטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים. והנה לפי טעם זה לכאוו' צריך דווקא פת וגם לאכול חלבי ובשרי בתוך סעודה אחת אבל יש עוד טעמים לאכילת חלבי עיי' מ"ב ס"ק י"ב שבשר צריך הכנה רבה וְלא מצאו מה לאכול חוץ ממאכלי חלבי וגם עוד טעם בס"ק י"ג שנמשלה התורה לדבש וחלב וע"ע באג"מ או"ח ח"א סי' ק"ס בטעם שלא נהגו בסעודה אחת שי"א שאין אוכלים חלבי ובשרי בסעודה אחת וגם שיבא לידי חששות עיי"ש.

ולענין אכילת סעודה חלבית עיי' מועו"ז ח"ז סי' קי"ד מה שמעיר מו"ר שלכאוו' צריך סעודה עם בשר וכ' שהחיוב מה"ת לאכול סעודה א' אבל מדרבנן צריך ב' סעודות ולגבי הדרבנן סגי אם אוכל סעודה חשובה עם דגים עם מיני מטעמים אבל מצוה מן המובחר לאכול ב' סעודות עם בשר שחשוב טפי וזה הטעם שרבינן אינו אוכל הסעודה חלבית אלא עושה קידוש חלבי.

דיני בשר בחלב

יח) האם צריך להמתין ו' שעות אחר גבינה קשה בשבועותיה?

ת: כ"ש שיש להקפיד כיון שהוא יום שניתנה התורה.

כה. מה ששאלתי לענין גבינה קשה היינו של היום שאינו אלא חומרה לחכות ו' שעות השאלה אם יש להקל בזה בשבועות שהא"ר (סי' קע"ג ס"ק ו', סי' תצ"ד ס"ק י') כ' בשם הכלבו דאין צריך להמתין בחג השבועות ו' שעות. וכן עיי' בס' נועם אלימלך (סוף משפטים) שכ' שבחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה אבל המ"ב ס"ק י"ז מביא מפמ"ג שיש ליזהר בענין מאכלי בשר וחלב בכל מה שנזוהרין בכל השנה המבואר ביו"ד סי' פ"ח ופ"ט ושלא לצאת שכרם בהפסדם.

ענייני לימוד תורה

לימוד תנ"ך ואמירת תהילים בלילה

(א) הדין שלא ללמוד תורה שבכתב בלילה - האם תרגום דינו כתורה שבכתב?

ת: לא, דינו כתורה שבע"פ.

(ב) האם מותר להגיד תהלים בלילה?

ת: אם יש צורך. אם זה בשביל דבר מסויים כחולה ועת צרה מותר אבל בלי"ז אין להגיד. בליל שבת מותר כיון שכל הטעם לאסור משום שבליילה דינים שולטים אבל לא בליל שבת.

לימוד פסוקים בעל פה

(ג) כשלומד ואומר חצי פסוק האם יש איסור לאומרו בע"פ?

ת: יש לסמוך על הגר"א.

א. כ' המוקובלים שאין ללמוד מקרא בלילה ועיי' שעה"צ סי' רל"ח ס"ק א' שאין בזה איסור אלא שלכתחילה טוב יותר ללמוד ביום.

ב. וסמך לדבר ראיתי שהברכי יוסף מתיר לומר תרגום בע"פ שאין בו האיסור דברים שבכתב א"א רשאי לאומרו בע"פ, הרי דס"ל דאין זה נחשב דברים שבכתב.

ג. נחלקו האחרונים אם תהילים בכלל האיסור. ד' החיד"א (בשו"י יוסף אומץ ועוד לאסור ובסידור קול יעקב ובשו"ת רב פעלים ויסוד ושורש העבודה אבן ד' הרש"ש והא"א שאין איסור.

ד. וכן התיר בשו"ת באר משה ח"ד סי' כ"ב.

ה. וכ"ה שו"ת יוסף אומץ סי' נ"ד ועוד.

ו. הנה משמע שהאיסור לומר פסוקים בע"פ הוא אפ' באות אחת עיי' שו"ע קל"ט סע' ג' ועוד.

ז. שיטת הגר"א מבוסס על שיטת תוס' בתמורה יד: ד"ה יש ומובא במ"ב סי' מ"ט ס"ק ב' וס"ק ו' שכן פסקו הגר"א ועטרת זקנים כסניף להקל (אבל לא ראיתי שהמ"ב סומך ע"ז בלי עוד צירוף להקל). ועיי' מועו"ז ח"ז סי' ר"מ שמו"ר מוכיח שזה עיקר דעת הראשונים ותמה על השו"ע שלא פוסק ככה.

ד) יש בתי ספר שמחייבים את הבנות ללמוד שירת דבורה בע"פ ועוד דברים האם יש בזה איסור.

ת: אין למחות ויש על מה לסמוך - הגר"א שאסור רק אם מוציא צבור וגם השיטה שאין זה אלא בתורה ולא בנביאים"ה.

סדר הלימוד - מתי להתחיל ללמוד קדשים

ה) מתי יש ללמוד קדשים.

ת: בראשונה, צריך ללמוד זרעים מועד נשים נזיקין!ט

בחורים בלימוד נ"ך

ו) האם ראוי לבחורים בישיבה ללמוד נ"ך.

ת: (בהתחלה חשב שאני שואל איך ללמוד נ"ך ואמר עם רש"י ומצודות דוד' ואז הסברתי שרציתי לשאול אם יש להם ללמוד בכלל וענה) שלא יעשו סדר ללמוד נ"ך ושאלתי אם כן מתי ילמדו ואמר בשלב יותר מאוחר"א.

ה. זה התירוץ הא' בתוס' בתמורה שם ומצינו בב"ח וש"ת חו"י ודעת תורה למהרש"ם שסמכו ע"ז כסניף להקל.

ט. וכ"ה בס' חסידים סי' תתרי"א.

י. עיי' ח"ב סי' תנ"ז שכ' בתו"ד ומה ששואל איזה פירושים ללמוד בתנ"ך, הנה פירושי המצודות דוד הרד"ק ואברבנאל ומלבי"ם קודמים הם, אבל ברוב תנ"ך אין לנו עדיין ביאור כפשוטו המלהיב את הלב ליראת ה' שזהו העיקר בזמננו.

יא. והנה ידוע שבישיבות לא לומדים נ"ך ובס' ישראל ואורייתא ראיתי הסיבה משום דגדולי הדורות ראו סכנה לתניוקות להתעמק בלימוד תנ"ך גרידא בלי הקדמת דרשת חז"ל (שהאפיקורסים העמיסו דעותיהם הכוזבות בפסוקי תנ"ך לפי פירוש הפשוט) ועיי' בספרו חינוך ישראל שכ' מהספר מעין גנים מהבני יששכר שמה שאחז"ל (ברכות דף כח:) מנעו בניכם מן ההגיון היינו אותן שלומדים תנ"ך רק על דרך הפשט לא על פי מדרשי חז"ל, וכן יוצא ממש"כ בעיון יעקב שעל העין יעקב (לבעל ח"י ז"ל) במס' ב"מ (דף לג.) על מה שאמרו חז"ל שם דהעוסקים במקרא מדה ואינו מדה, דהכוונה דלצדדים קאמר, שאם לומד על מנת ללמוד עלי' דרשות חז"ל הוא מדה גמורה, משא"כ העוסקים במקרא לבד ואינו לומד המשנה והגמ' אצלו הוא אינו מדה שיש לחוש שיבוא לידי מינות כדרך הקראים כמה שמה"ט אמז"ל מנעו בניכם מן ההגיון (עיי"ש לדרך הראשון), אמנם מפ"י רש"י (ברכות דף כ"ח:) על מה שאמרו חז"ל מנעו

לימוד מוסר

ז) בסדר מוסר האם צריך ללמוד דוקא ספרי הקדמונים או שאפשר גם ספרי אחרונים שיצאו בזמן האחרון. (א.ה. הטעם ששאלתי משום ששמעתי שיחה מת"ח א' שצריך ללמוד דוקא ספרי הקדמונים ולא בספרי מוסר שיצאו בזמן האחרון).

ת: או זה או זה?

בניכם מהגיון דהכוונה שלא תרגילום במקרא יותר מדאי משום דמשכא, יוצא מדבריו שבכלל אין להרבות בלימוד המקרא, ולפי דבריו הלומד נ"ך עפ"י דרשות חז"ל אין סרך קפידא, ובשו"ת האלף לך שלמה (יו"ד סי' רנ"ט) מבואר שגדולים מותרים ללמוד שעה או שתים בתנ"ך (ורק על קטנים אמרו מנעו בניכם מההגיון).

ומו"ר כ' בשו"ת ח"ב סי' תנ"ז וז"ל: לא נהגו כן (ללמוד תנ"ך בחדרים) אף שמדינא ראוי להקדים ללמוד התנ"ך דהוה בכלל מקרא, והטעם דלימוד התנ"ך כפשוטו עלול לגשם ח"ו הנהגות הקב"ה עמנו, וקשה יותר ללמוד תנ"ך מללמוד סוגיא עמוקה בש"ס, וכבר פירש הח"ס זצ"ל (תורת משה פ' שמות) שבתרגום תורה ליוונית החלו בני ישראל לטעום טעם פשוטו של מקרא, ומאז החלה האפיקורסות להתנוצץ ושוב לא אבו שמוע דברי חז"ל ופירושיהם, כאשר בעו"ה, עדיין מוקד בינינו. וזו הסיבה שאנו נוהגין למנוע בנינו "מן ההגיון" והיינו תנ"ך כרש"י בברכות (כה). שפירש לא תרגילום במקרא יותר מדאי, ופ"י המפרשים דהיינו בנביאים וכתובים, ומי שכבר מילא כריסו בש"ס ופוסקים ובעיקר ביראת ה' טהורה ודאי חייב הוא ללמוד כל כתבי קודש, וכמו שרש"י מביא בפירושו לתורה שת"ח צריך להיות בקי בכ"ד כתבי קודש, אבל לצעירים לא נהגו אבותינו בזמן האחרון ואין לשנות, ועלול ח"ו להזיק אם ילמדו מעשי אבותינו שבתנ"ך שעלולים ח"ו לגשם הדברים ולא יודעים שעטוף בהרבה סודות הגנוזים בכתבי קודש וכו' ולכן לדעתי יקבל שכר על הפרישה יותר מעל הדרישה, ויניח בניו ללמוד באופן המקובל, חומש משניות וגמרא וראשונים ואח"כ ילמוד בעצמו תנ"ך עם ביאורי קודש ויונעם לו עכ"ד וכן עיי' מש"כ מו"ר בפשט ועיון ברכות כח: כעיי"ז שהטעם שלא לומדים, שהנערים עלולים לחשוב שכאלו הוא ס' דברי עם ישראל ולא בקדושת כתבי הקודש אבל שם כ' מו"ר שמהא שכ' "ולא תרגילום" ולא כתוב "ולא תלמדום" משמע דבודאי ראוי ללמדם לימוד עם המפרשים ולדעת כל כ"ד כתבי הקודש ואם לא יחנכו את הנערים מקטנותם ללמוד תנ"ך עם מפרשים שוב לא יעשו כן אף כשיגדלו עכ"ל ואולי כוונת רבינו ללמוד אתם חוץ מסדרי הלימוד אבל לא שיקבע בתוך סדר הלימוד של החיידר.

יב. וכן בזכרוננו שדברתי עם הרה"ג ר' אברהם ארלנגר זצ"ל בעל הברכת אברהם בענין זה והוא סבר גם כן בתקיפות שיש ללמוד כל ספר שיעור את הבן אדם לעבודת ה' ואי"צ ללמוד דוקא ספרי יסוד מהקדמונים.

כוונה לקיים מצוות תלמוד תורה לפני הלימוד

ח) האם צריך לכוון לקיים מצוות תלמוד תורה לפני שמתחיל ללמוד?

ת: אינו ברור. אני חושב שאי"צ שהרי במציאות מקיים מצות ת"ת וכמו שאומרים בחיוב לעשות מעקה שאי"צ לכוון".

לימוד הגמרא בענין בני ט' מידות עם בחורים

ט) אני לומד עם בחור ואוחזים עכשיו בפ"ב בנדרים האם יש ללמוד עמו גם הגמ' בסוף בענין בני ט' מידות".

ת: כן.

מצוות ידיעת זכירת התורה

י) האם יש חיוב מדין ת"ת לדעת כל השמות הנזכרים בתורה וסכום כל המשפחות וכו'.

ת: כן אבל אי"צ לדעתם בע"פ אלא שידע איפה נמצא בתורה וידוע לו.

יא) יש הרבה בגמ' דברי אגדתא שמזכיר כל מיני דברים כגון דברים שטוב לאכול או חלומות מה הפתרון שלהם - האם יש חיוב לזכור את כל זה.

ת: כן כדי לדעת מהו דעת התורה בזה וכן ברפואה כדי לדעת דעת תורה בעניינים אלו.

יג. מו"ר דן בזה בשו"ת ח"ו סי' י"א והצד שאי"צ כיון שמטרת המצוה לידע היאך לקיים דיני התורה ולהכיר בגדלות הבורא ולהתעורר ליראתו הרי מתקיים מטרת המצוה גם אם אינו מכוון לשם מצוה וכמו מעקה וצדקה וכיוצ"ב בדבידהו ענין המצוה הוא משום תוצאת פעולת המצוה, היינו שיש מעקה לגג ולענין יש ממון וגם אם אינו מכוון נעשית התוצאה ושוב מביא מח' דלדעת הראשית חכמה ומרגניתא טבא צריך כוונה לשם ת"ת אבל באגלי טל בהקדמה ודבר אברהם ח"א ס"ט"ז ס"ל דלא בעינן כוונה לשם ת"ת עיי"ש עוד וא"ל מו"ר שמצדד שאי"צ (ועיי' במועו"ז ח"ה שנ"ב בהגה"ה בד' הרמב"ם שכ' לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ובדברי האגלי טל שהכוונה שאינו מכוון למצוה שאי"צ בת"ת ומו"ר חולק שאין הכוונה לענין כוונה למצוה).

יד. עיי' ס' ישראל קדושים שמביא שמקובל בין גדולי ישראל שבחורים לא ילמדו סוגיות מסויימות העלולין להביאם להרהורים אבל אחרים הקילו באומרם שא"א לבוא לידי הרהור מלימוד תורה עכ"ד.

אמירת שם ה' בלימוד

יב) אומרים שם ה' בלימוד^{טו}

ת: היעב"ץ כ' שיכול לאומרו.

ש: גם אם זה חצי פסוק.

ת: כן אם פסיק הענין שם^{טז}.

לימוד דף יומי

יג) האם כדאי ללמוד דף יומי אם לא יחזור על לימודו

ת: כן כדאי^{יז}.

יד) האם נכון לבחור בישיבה ללמוד דף יומי או לא.

ת: זה טוב מאד.

ש: גם אם זה שטחי קצת.

ת: כן (רבינו הוסיף ואמר שהוא בעצמו לומד דף יומי).

טז. עיי' מ"ב סי' רט"ו ס"ק י"ד שבשעה שלומד הברכות בגמרא אומר בלא הזכרת השם (עיי' בזה בפשט ועיון ברכות דף נד. מה שדן מו"ר במג"א בעניין זה) אבל כשלומד הפסוקים הנזכרים בתלמוד רשאי לאמרו כמו שהם כתובים עם הזכרת השם ע"כ. אבל הסטייפלר לא היה אומר שם ה' בלימוד כמבואר באורחות רבינו וכ"כ בקריינא דאגרתא (ח"א קל"ב) וכן ד' הערה"ש שם סע' ב'.

טז. וכן פסק בשאילת יעב"ץ בשם אביו החכ"צ ודע"ת בשם השל"ה שגם אם אינו פס' שלם ומש"כ שמותר רק אם פסיק הענין כ"כ גם כעיי"ז באור לציון ח"ב פי"ד תשובה ל"ד.

יז. עיי' אג"מ (יו"ד ח"ד סי' ל"ו אות ט') מקור הענין ללמוד דף יומי.

אשה לפסוק הלכה

טו) אמר לי מו"ר שאפ' אם ילמד אשה כל ההלכות עדיין אין לה אפשרות לפסוק הלכה משום נשים דעתן קלות הן (והוסיף שה"רעבייס" של הקונסרבטיבים וריפורם הם כנשים!).

לימוד לעילוי נשמת

טז) כשלומד לעילוי נשמת מי שנפטר האם צריך להגיד כל פעם את השם של הנפטר^ה

ת: די בפעם הראשון.

יז) מי שלומד לעילוי נשמת האם הוא מפסיד שכר הלימוד.

ת: לא, וכמו שכולם לומדים בכולל ומשלמים להם, לא מפסידים הזכות (שאלתי שכאן הרי אומר בפירוש שלימודו לעילוי נשמת מישוהו וענה שזה לא משנה)^ט.

יח. כגון שקבע ללמוד מס' פלוני לעילוי נשמתו.

יט. הנה נחלקו רבותינו אם בהסכם יששכר וזבולון נגרע השכר של יששכר בעולם הבא. עיי' ברוח חיים פ"א מ"א מעשה עם הט"ז שנתן זכות לימוד עם תלמידיו במתנה בזכות רפואת ילד שנחלש למות וע"ע כתר ראש הל' ת"ת אות ס"ד בענין הסכם יששכר וזבולון אם ראוי ואמר שאדרבה אם עינו צר ליתן חלק מלימודו לאחר נראה שרצונו לקבל שכר לעצמו וכו' עיי"ש כל הענין וראיתי שנחקלו בביאור דבריו שפשטות לשונו משמע שנותן מחלקו לזבולון. אלא שבמכתבים ומאמרים של הרה"ג הרא"מ ש"ך זצ"ל משמע שפי' בכוונתו שאינו מגרע כלום מצד הלומד (ולכן נקרא צר עין שאינו מפסיד כלום) וכן מצאתי באגרות דעת ח"א מהגר"א וינטרויב אות ט"ז שג"כ לומד שאין יששכר נגרע משכרו רק שזבולון יהיה שותף בחצי ובודאי אין שכר המצוות דעוה"ב דבר הניתן למקח וממכר דבצע כסף רק על הפירות דעוה"ז שזה מתלבש בגשמיות כמו המעשה עם הט"ז ומציין לד' הכתר ראש. למעשה נחלקו רבותינו בדבר עיי' מהרש"א ח"א סוטה כא. וחת"ס פ' ראה ומשך חכמה בראשית מ"ט:ט"ו וכן עיי' יו"ד סי' רמ"ו סע' א' ברמ"א וש"ך שם אבל מאידך ההפלאה בפתיחה לכתובות אות מ"ג שס"ל שאינו מגרע עיי' קובץ אגרות מהחזו"א אגרת מ"ו שאין התורה בכלל נכסי שיצאו מרשות לרשות עיי"ש.

להפסיק לימוד של הרבה שנים בדרך היומי וללמוד לימוד אחר אם צריך התרת נדרים

יח) מי שלומד דף יומי הרבה שנים ועכשיו רוצה ללמוד לימוד אחר במקום האם צריך התרת נדרים?

ת: לא, הרי רוצה להמשיך ללמוד, אלא שרוצה ללמוד משהו אחר. אין מצוה ללמוד כל הזמן דף יומי (והוא לא מפסיק מללמוד אלא שלומד משהו אחר).

לימוד בליל ניטל

יט) איך רבינו נוהג בענין לימוד בליל ניטל.

ת: בחו"ל נהגתי שלא ללמוד והייתי מניח דברים שהייתי צריך לעשות לאותו זמן, אבל בא"י אני לומד.

אם מותר לאסוף כסף בבית מדרש אצל הלומדים

כ) מישהו ביקש ממני שאסתובב אתו לאסוף כסף בישיבה באמצע הסדר ואחרי שעזרתי לו לאסוף כסף הרגשתי לא טוב אח"כ אולי לא ראוי לעשות כן שהרי בטלתי כל א' כשאמרתי לו הסיבה שאני אוסף וכו' ות"ת כנגד כולם.

ת: רק במקום פיקוח נפש מותר אבל בלי"ז אין לך זכות להפריע לאחרים

כ. הנה האומר אשכים ואשנה פרק זה וכו' נדר גדול נדר לאלוקי ישראל כמבואר בנדרים דף ח. ומובא בשו"ע יו"ד סי' רי"ג סע' ב' וגם אם אינו אומר בפיו אלא שיש לו חוק קבוע ללמוד כך וכך כל יום הוי נדר כמבואר בשו"ע או"ח רל"ח סע' ב' ובמ"ב ס"ק ה' שאם נהג דבר טוב הוי נדר, וגם בהורגל ולא היה דעתו לעולם עיי' מ"ב סי' תקצ"ז ס"ק ו' דהוי נדר. והשאלה אם נחשב זה לנדר ללמוד לימוד זה דווקא ואם ירצה להמשיך ללמוד לימוד אחר אם צריך התרת נדרים.

כא. עיי' מש"כ רבינו בשו"ת ח"א סי' תקנ"א וז"ל אנשי ליטא כאן לא שמעו שאסור ללמוד ליל ניטל, אבל הדבר מקובל אצל החסידים, רק נחלקו בזה המנהגים וכו' וטעם אלו הנוהגין כן שאז מתאספים יחד לטומאה, והקליפות מתגברים ונדבקים לעוסק בקדושה, ובמדינתנו וכן באנגליה ואמריקא לא אדוקים בע"ז ללכת בחצות לטומאה כמקדם, ולכן אין כ"כ יסוד לאסור במדינות אלו ובפרט שגורם לביטול תורה.

ש: לכאן יש לשאול דהוי דבר שכולם חייבים בו והוי מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים.

ת: אבל מי אמר לך לבא לפה - שילך למקום אחר.

ש: אבל זה מקום שכולם יושבים ביחד ואין הזדמנות אחרת כ"כ טובה ולא מקבלים כ"כ הרבה כסף במקום אחר.

ת: שתטריח את עצמך יותר (וא"כ אין היתר כיון שאפשר לקבל יותר אם מטריח את עצמו יותר במק"א).

והוסיף רבינו בסוף דאפשר שכהיום אנשים כבר בין כך מבטלים את עצמם (אולי כבר לא הוי חסרון) (maybe it could be people are mevatel) themselves just as much today²²

שכר אשה בלימוד בעלה שאינו לומד כ"כ טוב

כא) אשה מקבלת שכר כשבעלה הולך ללמוד ובשכר שממתין וכו' כמבואר בגמ"כ. מה אם בעלה אינו לומד טוב - האם מקבלת שכר.

ת: בהתחלה אמר לא אותו דבר. ושוב אמר הרי חשב אדם לעשות מצוה ולא עשאו ג"כ מקבל.

ולמעשה מאחר שלא נהגו כאן בדרום אפריקא לא ללמוד, (ואולי גם לטעמי המנהג מעיקרא עיקר הענין רק לקדושים שמתקנאים בתורתם), אין להם לשנות, אבל הנוהגין להחמיר בזה יסדרו שאר עניניהם בלילה זה. עיי"ש עוד.

כב. וכן ראיתי שכן פסק הגר"נ קרליץ בחוט שני הל, יו"ט עמ' שנ"ב שאין היתר לעני להפסיק ת"ת דרבים.

כג. במסכת ברכות (דף יז.) אמר ליה רב לרבי חייא: נשים במאי זכיין. באקריוי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. [ממתינות לבעליהן, ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת. רש"י]. ועוד אמרו שם, גדולה הבטחה שהבטיח הקדוש ברוך הוא לנשים יותר מן האנשים.

אם עדיף בלכתו בדרך לחשוב בו' מצוות תמידיות או בלימוד
כב) האם עדיף לחשוב בלכתו בדרך בו' מצוות התמידיות או שעדיף ללמוד.

ת: עדיף ללמוד, כי בלימוד אתה מוסיף משהו ובו' מצוות אינו מוסיף.

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמת

איש תם וישר וירא נעים הליכות
סייע ותמך בעמלי תורה ובהוצאת ספרים
בכל גופו ומאודו
שליח נאמן להביא מזור ורפואה לאלפים

ד"ר טלי סקוצליס ז"ל

נלב"ע ז' סיון תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

הונצח על ידי בנו

הגאון הגדול

רבי יעקב אהרן סקוצילס שליט"א

מח"ס אוהל יעקב וש"ס נכבדים

ראש כולל להוראה בירושלים

ומו"צ בבית הוראה הכללי

בנשיאות הגאון האדיר מו"ה רבי בן ציון קוק שליט"א

ומו"צ בבית הוראה "יד הרמ"ה"

בנשיאות הגאון האדיר מו"ה רבי מתתיהו דייטש שליט"א